

Nives Madunić Barišić

Fenomen zvan Mirjana

Usporedna analiza različitih redateljskih čitanja Martinićeva teksta

Ivor Martinić

Drama o Mirjani i ovima oko nje

Jugoslovensko dramsko pozorište
Scena Teatra "Bojan Stupica"

Redateljica: Iva Milošević

Svjetska praizvedba: 22. veljače 2010.

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu

Redateljica: Anja Maksić Japundžić

Hrvatska praizvedba: 15. listopada 2010.

Hrvatski radio, Dramski program

Redatelj: Mislav Brečić

Radijska praizvedba: 13. prosinca 2009.

Drama o Mirjani i ovima oko nje je prije svega intimistička drama, kaže njezin autor Ivor Martinić. To je drama svakodnevica i drama svakodnevnog čovjeka uronjenog u banalnost i apsurdnost.

Svakodnevna rutina, kompromisi, prešućivanje, igranje uloga, samokontrola, izbjegavanje sukoba, potisnuti osjećaji gnjeva i straha predmet su promatranja i razotkrivanja u ovoj drami. Postupak kojim se

pritom poslužio Ivor Martinić nadilazi klasičnu dramsku strukturu. Određujući glavno lice već u naslovu drame, Martinić fokus stavlja na Mirjanu i njezino promatranje svijeta.

Ona sjedi, pije kavu s mlijekom i puši na početku drame, tijekom drame i na kraju drame. Ostala dramska lica ulaze u njezin svijet i izlaze iz njega vođeni tijekom njezinih misli. Upravo zbog toga što su određeni Mirjanom, a ne sami sobom, oni govore više, rade više i ponašaju se drukčije nego što je

Drama o Mirjani i ovima oko nje, HNK Zagreb, Alma Prica

Drama o Mirjani i ovima oko nje, HNK Zagreb

Predstava nam nudi sliku posvemašnje estradizacije koju živimo, nemogućnost komunikacije bez ekscesnog i teatralnog eksponiranja, buku u kojoj niti čujemo jedni druge ni sami sebe, kič i siromaštvo koji zajedno tvore sliku naše svakodnevice. Problem nastaje u tome što Martinićev tekst ne govori o tome.

to očekivano u klasičnoj psihološkoj drami. Postupkom diskretne teatralizacije Martinić osigurava onu potrebnu dimenziju začudnosti u tekstu koja mu uz svu tragičnost dramskih lica osigurava i njihovu komičnost.

Mirjana je žena srednjih godina, rastavljena, majka tinejdžerice, tajnica. Bez iluzija o budućnosti, razočarana

prošlošću i rezignirano prepuštena vlastitome trajanju, Mirjana pokušava barem ponekad imati kontrolu nad vlastitim postupcima i životom svoje kćeri. Povremenim emotivnim uzletima vješto pothranjuje iluziju da nešto ipak kontrolira.

Oko nje žive drugi. Njezina kći Veronika s energijom pubertetskog neposlušna, arogancije, snova, ludila, nesmotrenosti, bezobrazštine i sebičnosti pokušava uzdrmati Mirjanin svijet. Veronikine su emocije eruptivne, ali zapetljane u gomilanju riječi i protesta, uvreda i mladenačkoga gnjeva. Njoj je nekako sve oprošteno jer barem ima snage vikati.

Ostali *drugi* oko Mirjane izabrali su svoje uloge i traju u njima baš kao i Mirjana.

Drama o Mirjani i ovima oko nje, Jugoslovensko dramsko pozorište

Susjeda Grozdana je intelektualka pretvorena u nevještu domaćicu, jalova, nevoljena, podcijenjena, bijesna, uplašena... Ali njezina najveća tragika u tome je što osjećaj slobode i jedinu mogućnost pronalazi u određivanju trenutka u kojem će umrijeti i načina na koji će to učiniti. Za nju je kao u tradiciji najžešćih apsurdističkih izlaza u slobodu moguć jedino putem vlastite smrti. Za dvije godine stavit će glavu u plinsku pećnicu i pobuniti se.

Lucio, Mirjanin kolega s posla uhvaćen u iluziji vlastitog poslovnog uspjeha i napredovanja, radi, gradi karijeru, zabavlja se uživajući u svom odrazu u zrcalu – lijep, mlad poslovan čovjek u odijelu. Ispraznost još nije doprla do njegove svijesti. On je samo usputna stanica u Mirjaninu životu. Netko tko je slabiji od nje i nad kim može

Realističnost i komičnost, uz natruhe povremene melankoličnosti, ključ su scenske postave Martinićeva teksta u Beogradu. Publici se takav pristup svidio. I nikako ne znači da je pogrešan. Čini se, međutim, da tekst nudi i nešto više.

imati osjećaj kontrole vlastitog života, postupaka, osjećaja...

Direktorova žena Ankica, baš kao i mlada Grozdana, svoju vrijednost promatra kroz odnos sa suprugom. Ona je direktorova žena i to je nešto. Ona je majka njegovog jedinog sina i to je nešto. Ona ga hrani, pere, oblači i zato je netko. Određuju je šutnja, mirenje, kompromis i tragičnost

potpune otuđenosti između dvoje ljudi koji žive zajedno jer bi se trebali voljeti. Ona je zaboravila voliti ga.

Direktor Jakov, Mirjanin šef i ljubavnik, igra ulogu šefa na poslu i kod kuće, galami dok time izbjegava sukob, zastrašivanjem razoružava protivnika, oslobađa se svake krivnje. Lik koji parafrazira Ionesca: *Je l' naše dijete koje se zove Josip i ima dvadeset godina zvalo?* U njegovu komunikacijskom kanalu uvijek je buka i on nikoga nikada ne čuje.

Bivši muž Simon, možda je jedino gotovo pa realistično dramsko lice. Odnos između njega i Mirjane stalno je na granici sukoba. Život prije i odnos sada osjećaju se pri svakom njihovom razgovoru, ali i ovdje apsurdnost izbija na površinu. Fani koja u drami ne kaže ni jednu jedinu riječ, ipak samo zbog odnosa Simona i Mirjane postaje dramsko lice s funkcijom. Njezini ulasci u prostor i izlasci određuju razgovor i razotkrivanje između Simona i Mirjane te Simonovo emotivno stanje.

I na kraju, tu je još i Mirjanina majka Violeta, čija smrt u ovaj komad unosi onaj posljednji irealni ekspresionistički element iz kojega se u konačnici i iščitava autorovo diskretno strukturalno poigravanje citatnošću i metateatralnošću.

Iako su neki pokušali u ovoj drami izdvojiti ženske likove, osobito trokut Mirjana, majka Violeta i kći Veronika, ova drama ne nudi tu jednostavnu teksturu ženskog psihologiziranja.

Ona je prije svega drama pojedinca koji pred apsurdnošću svijeta i banalnom svakodnevicom gubi kompas u životu i pristaje na trajanje bez snage za bilo kakvim životnim borbama.

Drama o Mirjani i ovima oko nje, Mestno gledalište Ljubljana

Sva dramska lica ovdje su se prepustila i bez želje za otporom ulaze u odnose određujući time ne samo vlastite nego i tuđe živote.

Ivor Martinić, uostalom, i sam je rekao u jednom razgovoru da ga je u ovoj drami zanimalo i to kako ljudi koji su u međusobnim odnosima utječu jedni na druge i što se u tim susretima i sudarima događa sa svakim od njih.

Dakle, ovaj tekst odlikuju prije svega smisao za stvaranjem prepoznatljivih karaktera i odnosa iz naše svakodnevice, potom sposobnost da u jednostavnim stvarima uoči dubinsku tragičnost, a u tragičnim apsurdnu komičnost te fina strukturalna citatnost kao hommage pojedinih stilskim pravcima.

Nije stoga čudno da publika na tekst češće reagira smijehom nego zamišljenošću. Pronalaženju sličnosti i mogućnost prepoznavanja situacija, odnosa i osjećaja kod publike izaziva empatiju i uživljanje pa su reakcije uglavnom očekivane.

Martinić je, dakle, vješto napisao zanimljiv, moderan tekst koji glumcima ostavlja prostor za istraživanje, a pred redatelja postavlja izazov pronalaženja vlastitog koda scenske prezentacije teksta.

Do sada su se dogodila tri scenska uprizorenja ovog dramskog teksta i jedna radiofonska realizacija. Sam autor će reći da je takav interes za njegov tekst proizvod njegove upornosti s jedne strane i niza sretnih slučajnosti s druge strane. Scenska praizvedba hrvatskoga dramskog teksta koja se dogodila izvan granica naše zemlje jer ovdje nitko nije pravodobno reagirao na tekst, potom još jedna izvedba u inozemstvu pa tek onda izvedba u središnjoj hrvatskoj nacionalnoj kući, a koja se pojavila kao repertoarno iznenađenje, danas ima brojne političke konotacije.

Martinićev tekst posve je izvan politike i bilo kakvih velikih društveno-političkih previranja. Bilo bi dobro da tako i ostane.

Drama o Mirjani i ovima oko nje u Beogradu je premijerno izvedena 22. veljače 2010. na sceni Jugoslavenskog dramskog pozorišta u režiji Ive Milošević. U naslovnoj ulozi pojavljuje se Mirjana Karanović. Predstava je gostovala u Zagrebu na Gavellinim večerima.

Mirjana Karanović u plavoj vesti i nešto tamnijoj plavoj

Drama o Mirjani i ovima oko nje, Jugoslavensko dramsko pozorište, Mirjana Karanović

suknji, jer voli plavu boju, izlazi na scenu, sjeda u fotelju. Popije gutljaj kave iz šalice. Potom doda malo mlijeka. Uzima kutiju cigareta i zapali jednu. Puši. U pozadini svira neka lagana glazba.

Potom se predstavi.

Ja sam Mirjana. Sjedim za stolom. Popila sam gutljaj kave iz šalice.

Potom sam dodala mlijeko. Uzela sam kutiju cigareta i zapalila jednu. Pušim. U pozadini svira neka lagana glazba.

Mirjana Karanović gleda u publiku, puši, uživa u kavi, malo joj je smiješno, malo nelagodno, a opet nekako voli svu tu iznenadnu pažnju. Ona nikako nije umorna od života. Leđa je možda doista bole, to joj publika može povjerovati jer koga danas ne bole leđa, ali teško da joj itko iz

Tekst odlikuju prije svega smisao za stvaranjem prepoznatljivih karaktera i odnosa iz naše svakodnevice, potom sposobnost da u jednostavnim stvarima uoči dubinsku tragičnost, a u tragičnim apsurdnu komičnost.

gledališta može povjerovati da je umorna od života, rezignirana, tupa ili da će uskoro možda poludjeti.

Iza Mirjane, gotovo je gurajući sa scene, stoji zid kuće s prozorima. Na svakom prozoru jedno dramsko lice. Svako od njih ima neki svoj prostor i iz njega ulazi u Mirjanin prostor. Scenograf Gorčin Stojanović ovom uspjelom dosjetkom podcrtava interuptivni karakter ostalih dramskih lica koja doslovno kao lopovi kroz prozor ulaze u Mirjanin

život. Na žalost i Mirjana ulazi i izlazi kroz prozor, što zanimljivu scenografsku ideju pretvara u nedosljedno provedenu dosjetku.

S druge strane, igrajući sve na prosceniju, predstava uranja u publiku i žudi za posvemašnjim brisanjem granica. Iva Milošević u tekstu podcrtava njegovu humornost. Apsurd postaje komičan, a dramska lica uživaju u vlastitoj teatralizaciji, u pokazivanju i poigravanju na tankoj niti tragičnoga i komičnoga. U prvi plan dolazi realističnost životnih situacija i odnosa, a irealni elementi ostaju tek teatarsko sredstvo razigravanja. Publika se bez prepreka poistovjećuje s licima, prepoznaje u situacijama, uživa u izravnosti ispovijesti i razgovora. Tragično postaje smiješno, pa tako Grozdana (Anđelika Simić) poput kakve Columbine nasmijava publiku objavama da će se za dvije godine ubiti ili da već nekoliko godina čeka bebu, ali joj trbuh sporo raste.

Istodobno beogradska predstava dopušta da se neke emocije rasplamsaju. Tako će Anika u izvedbi Cvijete Mesić iz posvemašnje samokontrole, pa čak i poslušnosti, u svojevrsnom kontroliranom slomu živaca urlati na supruga Jakova (Feđa Stojanović) koji razmetljivom tjelesnošću ovladava i karakterom i scenom. Realističnost i komičnost, uz natruhe povremene melankoličnosti, ključ su scenske postave Martinićeva teksta u Beogradu. Publici se takav pristup sviđio. I nikako ne znači da je pogrešan.

Čini se, međutim, da tekst nudi i nešto više. Tim nečim dubljim nisu se bavili ni Iva Milošević, a ni glumci beogradske predstave.

Prema riječima Ivora Martinića, beogradska predstava postavljena je kao crna komedija apsurdna, dok je u Sloveniji predstava bila stilizirana, s ohlađenom glumom koja tumači likove već umorne od života.

Slovenska premijera dogodila se 4. ožujka 2010. u Mestnom gledališću ljubljanskom, a u režiji Dušana Jovanovića. Ta predstava još nije gostovala u Hrvatskoj. Prema slovenskim novinskim napisima, Dušan Jovanović prevo se pitanjem otuđenja među ljudima, naglašavajući grotesknost takvog življenja. Glumci na licima imaju djelomične maske, a svaki njihov pokret zrcali se u dnu pozornice pružajući gledateljima mogućnost da biraju vizuru. Novinski tekstovi nisu pogodni za analizu pa će se

ovdje i zaustaviti citirajući tek pouzdanog svjedoka i ove slovenske predstave, autora Ivora Martinića, koji kaže da postavljane uvijek ovisi o redateljskoj koncepciji i teatarskim pravilima koje svaka zemlja njeguje kao tradiciju.

Praizvedba teksta *Drama o Mirjani i ovima oko nje* dogodila se, međutim, 13. veljače 2009. u emisiji Radio atelje urednice Tajane Gašparović u Dramskom programu Hrvatskog radija u režiji Mislava Brečića.

U ulozi Mirjane nastupila je Jelena Mihaljević. Tek s neznatnim kraćenjima, tekst je vjerno predstavljen i u radiofonskoj verziji. Medij ni na koji način nije osiromašio Martinićevu dramu. Premda nedostaju scene razgovara Simona i Luciana, a kroz izvedbu se nekoliko puta ponavljaju Mirjanine rečenice s početka *Sjedim i pušim*, drama je ostala neizmijenjena.

Opći ton daleko je mračniji od kazališnih uprizorenja kako u Beogradu tako i u Zagrebu.

Reznacija se osjeća kod svih lica. Čak je i Veronika (Anica Tomić) mladenački žar nekako plakatan, deklarativan, isprazan i bez prave snage. Sva su lica odustala od promjena. Sva lica jednostavno žive trenutak nalik ispraznoj vječnosti, poput duhova osuđenih na trajanje bez promjene. Čini se da je vrlo točna glumačka podjela uloga ono što je osiguralo takvu izražajnost ovoj radijskoj izvedbi Martinićeve drame. Darko Milas (Simon) uvijek uspijeva glasom istodobno stvoriti i melankoliju i prigušenu agresivnost i lascivnu nježnost. Elizabeta Kukić (Violeta) spaja hladnoću razočarane majke s bezbrižnom neodgovornošću bake. Matija Prskalo (Grozdana), stalno na rubu živčanog sloma, u furioznim monolozima neprestano se uvjerava da mora proživjeti još samo malo prije nego se svega riješi.

Jelena Mihaljević (Mirjana), između vanjske putenosti i unutarnje praznine, vanjske čvrstoće, organiziranosti i kontroliranosti i unutarnje izgubljenosti i kaosa, u svoj toj dvjakosti izrazito je uvjerljiva i sugestivna.

Slušajući radijsku izvedbu, Martinićev tekst unatoč kraćenjima izbija u svoj svojoj punoći i finim tkanjima različitih slika, asocijacija, sugestija i emocija. Možda upravo zbog tako uspjele radijske izvedbe tvrdnja da sve u *Drami o Mirjani i ovima oko nje* zapravo izlazi iz Mirjanine glave i živi samo kao projekcija nje same postaje još održivija.

Na tradiciji ekspresionizma i teatra apsurdna, a duboko

uronjen u iskustvo današnjice, Martinić gradi dramu. Otuda valjda takva fasciniranost njezinom strukturuom. Prikriven i diskretan, ovakav strukturalizam ne nameće se životu dramskih lica, nego izlazi iz njih kao logičan slijed. U Hrvatskoj *Dramu o Mirjani i ovima oko nje* na scenu postavlja redateljica Anja Maksić Japundžić 15. listopada 2010. u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Dramaturginja je Dijana Meheik, a scenografiju kreiraju Ivana Knez i Ana Martina Bakić. Skladatelj je Dario Bulić, a glazbena obrada Soulfingersi.

Cijelo scensko događanje smješteno je uz napušteni gradski bazen. Mirjana i ovi oko nje poput beskućnika žive u tom prostoru služeći se praznim bazenom, napuštenom kućicom za prodaju ulaznica, ležaljka, nekom montažnom konstrukcijom koja je vjerojatno bila kafić. Mirjana kuha kavu na starom električnom kuhalu. Simon lijepi pločice koje otpadaju sa stijenki bazena. Ankica i Jakov veći dio predstave hodaju u odjeći za spavanje. Violeta i Viktorija dolaze iz nekog drugog modnog vremena, jedna u mornarskoj haljini, a druga u krznenoj šubari i svjetlacavom šalu. Grozdana je došla iz pedesetih, a Mirjana iz četrdesetih. Mirjana je odjevena u narančastu haljinu, ali je skriva umornom smeđom vestom, gustim smeđim hulahupkama i ofucanim smeđim cipelama na petu. Disco djevojka Fani sve vrijeme diže utege, a Soulfingersi malo u crnom pa onda u bijelom skakuću po sceni.

Predstava počinje komorno. Ispred nezgrapno baršunastog, teškog zastora, Mirjana sjedi, ne pali cigaretu, nego mijenja stanice na radiju... Govori publici, a bazenom prolaze ostali razgovarajući s Mirjanom. Nakon otprilike jedne trećine testa scena se odjednom spektakularno rastvara u svoj svojoj pompoznoj veličini, a komornost ustupa mjesto glazbeno-scenskom spektaklu. Osim vizualnog, spektakl počinje i u auditivnom segmentu. Glazba i pjevanje zamjenjuju klasičnu dramu. Govor među dramskim licima zamjenjuje pjevanje pa se Martinićevi dijalozi pretvaraju u songove. Da bi se tekst ipak razumio, na sceni se pojavljuje i titl. Predstava se dalje razvija kroz pjevanje i ples. Govori se sporadično i najčešće ono što je manje važno ili manje emotivno. Mijenjaju se i kostimi. Ankica i Jakov se odijevaju. Mirjana svlači smeđu vestu, Veronika odijeva izazovnu crvenu haljinu, Violeta u žutoj haljini s pripadajućim šalom i šešikom s perjem odlazi u

smrt vođena osobama u bijelom (Solfingersi). Nakon divljega plesa, buke, pjevanja i dima spušta se teški baršunasti crveni zastor sa zlatnim resama i Mirjana u svom smeđem džemperu opet sjedi na rubu bazena, uzima kutiju cigareta s odskočne daske i konačno pripali jednu. Bez riječi. Kraj.

O čemu govori ova predstava? Osim eksplicitne citatnosti pojedinih filmskih pravaca druge polovice dvadesetog stoljeća, predstava nam nudi sliku posvemašnje estradizacije koju živimo, nemogućnost komunikacije bez ekscenog i teatralnog eksponiranja, buku u kojoj niti čujemo jedni druge ni sami sebe, kič i siromaštvo koji zajedno tvore sliku naše svakodnevice.

Problem nastaje u tome što Martinićev tekst ne govori o tome ili ako i govori, radi to drugačijim teatarskim sredstvima. Čini se da nije bio pogodan za ovakav tip interpretacije jer je ovakvom izvedbom evidentno osiromašen, iako mu nije izbrisan ni jedan bitan dio.

Buka i spektakularnost vanjske izvedbe u ovoj predstavi generalno su ugušili tekst. Uspoređujući s drugom izvedbama tijekom predstave u HNK-u činilo se kao da nedostaje puno teksta iz izvorne Martinićeve drame. No tekst je tu gotovo nedirnut, ali njegova agresivna scenska prezentacija jednostavno ga je zagušila.

Drugi problem javlja se na razini podjele uloga.

Mirjanu na sceni HNK-a u Zagrebu tumači Alma Prica. Nezahvalno je reći da bilo koja glumica ili glumac pripadaju nekakvom tipu, no Alma Prica već svojom tjelesnošću sugerira krhkost, poetičnost, intelektualnost, suzdržanost, finoću. Njezina je dikcija specifična, izbrušena, građanska, precizna. Mirjana je, kako sam autor kaže, žena iz naroda, a ne fluidno biće iz bajke. Tjelesnost je bitan karakter njezina odnosa s muškarcima. Atraktivna im je, ali ne kao krhka heroína. Mirjana je umorna od svih odnosa i nema volje biti ni prijateljica ni ljubavnica ni kći... Njezina ljubaznost je ukočena, gotovo bešćutna. Ona prelazi preko tuđih osjećaja i problema bez empatije. Gluma Alme Price nije takva. Na početku predstave ona niti puši niti ispija kavu, samo govori o tome kao o nečemu usputnom čime može započeti komunikaciju. Njezin odnos sa Simonom nije žestok: nema tu ljutnje, psovke, protesta. S Jakovom gotovo nema fizičkog kontakta, a implicira se gotovo brutalan uredski seks. S majkom je na distanci sve

Slušajući radijsku izvedbu, Martinićev tekst unatoč kraćenjima izbija u svojoj punoci i finim tkanjima različitih slika, asocijacija, sugestija i emocija. Možda upravo zbog tako uspjele radijske izvedbe tvrdnja da sve u *Drami o Mirjani i ovima oko nje* zapravo izlazi iz Mirjanine glave i živi samo kao projekcija nje same, postaje još održivija.

vrijeme, a prema kćeri gaji vrlo nježne osjećaje. Zagrljaj majke i kćeri na samom kraju predstave govori o ljubavi, nadi i iskrenosti iako Martinićev komad takvo nešto ni u jednom trenutku ne nudi. Mirjana Alme Price široko se osmjehuje, pjeva, statira i povremeno glumi Esther Williams s naočalama i kapicom za plivanje stojeći na dasci za skakanje u bazen... Repeticijski želi valjda istaknuti važnost te scene, ali u cjelokupnom kiču predstave teško je iščitati što bi točno trebao značiti taj scenski znak.

Ni Branka Cvitković kao majka Violeta nije najsretniji izbor osim ako se željelo Mirjanu smjestiti u viši društveni stalež pa se njezini roditelji, vjerojatno kakvi odvjetnici ili liječnici, razočarani njezinim životom, srame njezina posvemašnjeg statusnog podbacivanja... No ni to Martinić nije napisao, a redateljica ničim nije do kraja argumentirala. Branka Cvitković na sceni izgleda kao da je izašla iz neke od Krležinih drama. Kakav je točno njezin odnos s Mirjanom, teško je razaznati velikim dijelom i zbog songova tijekom kojih se prepričavaju najokrutnije slike Mirjanina odrastanja.

Jednostavno, sve to pjevanje ugušilo je tekst i glumce koji se nisu maknuli od početne ideje o ulozi koju trebaju interpretirati. Svi su više-manje prepoznatljivi kao tipovi, ali neki dublji i iskreniji angažman na sceni od njih se ovdje ne može dobiti.

Vanja Matujec kao Anka ne može izreći samo jednim visokim C i upjevanjem sve one emocije koje ju naginju da se razotkrije pred Jakovom i da ga pritom čvrsto veže uz se.

Ni Grozdana Lane Barić ne uspijeva izraziti apsurdnu tragiku vlastitog života pjevanjem i razbijanjem šaljica skupoćenog servisa omražene svekrve...

Toliko toga ima u Martinićevu tekstu što je moglo glumci-

ma dati prostora za dojmive kreacije, ali im je ovakvom redateljsko-dramaturškom koncepcijom to jednostavno onemogućeno.

Jakov Siniše Popovića kao da je bez teksta... Njegov karakter ostaje posve zamagljen slično kao i Lucio Bojana Navojca.

Jedino gdje pjevanje nije potpuna smetnja jest Veronika Maje Posavec, iako se i tu mnogi bitni dijelovi gube.

Redateljica je posebno željela naglasiti odnos između triju generacija žena pa tako središnje mjesto cijele predstave zauzima song između Mirjane i Veronike s Viktorijom u pozadini kao prigušenim trećim glasom. Rođene jedna iz druge kao ruske babuške, tri žene na sceni pokušavaju doprijeti do svoje emotivnosti i u njoj pronaći motiv za zajedništvo.

I na kraju Simon Livija Badurine uistinu je jadan u tom uništenom bazenu dok popravlja pločice koje nikome ne trebaju, a živi sa ženom koju je odavno prestao voljeti svjestan činjenice da ponavlja iste modele življenja u svim emotivnim vezama. On ne pjeva, nego promatra iz rupe. S obzirom da Viktorija u smrt odlazi baš kroz tu rupu i to u oblaku scenskoga dima, vjerojatno je i Simon već na rubu smrti tamo u tom nekom stranom svijetu.

Teško je otkriti razloge ovakvog scenskog postavljanja Martinićeva komada. Da velika scena HNK-a u Zagrebu traži scenski spektakl, posve je jasno, ali isto tako je jasno da nije svaki tekst pogodan za pretvaranje u scenski spektakl. Ako se Martinićevu tekstu maknu ili priguše svi oni fini detalji koji tragično pretvaraju u komično, a apsurdno u duboko tragično, ako se fineše njegova teksta prekriju gomilama različitih znakova i simbola, onda se tekst više ne može probiti do publike. Ova predstava obiluje dobrom glazbom, solidnim pjevanjem, scenski efektinim rješenjima, dinamičnom mizanscenom, dojmljivim slikama, ali u potpunom je nesuglasju s tekстом i to je njezin najveći, rekla bih čak, i nepremostiv problem.

Fenomen *Drame o Mirjani i ovima oko nje* Ivora Martinića, međutim, možda nije ovdje iscrpljen. Tekst je preveden na francuski i engleski, imao je javna čitanja u inozemstvu i možda se uskoro nađe na još kojoj sceni. U domaće ne vjerujemo puno. No, svakako će biti zanimljivo pratiti redateljska i glumačka rješenja koja će još biti ponuđena.

